

ĆWICZENIE NR 100 A

WYZNACZANIE GĘSTOŚCI CIAŁ STAŁYCH

I. Zestaw przyrządów

1. Śruba mikrometryczna
2. Suwmiarka
3. Waga
4. Mierzone elementy
5. Menzurka

II. Cel ćwiczenia

1. Wyznaczenie gęstości badanego elementu. Zapoznanie się z podstawowymi narzędziami inżynierskimi (sposobem pomiaru oraz niedokładnościami przyrządów). Analiza otrzymanych wyników i nauka pisania sprawozdań.

III. Wykonanie pomiarów

1. Zmierzyć objętość badanego elementu :
  - a) Za pomocą śruby mikrometrycznej i suwmiarki. Pomiary wykonać kilkakrotnie w kilku miejscach zwłaszcza przy elementach nieregularnych
  - b) Za pomocą menzurki z wodą (objętość elementu równa się objętości wypartej cieczy).
2. Zważyć badane elementy lub prowadzący poda masę danego elementu.

IV. Opracowanie wyników pomiarów

1. Wyznaczyć średnią wartość objętości elementu mierzonego i jej niepewność.
2. Wyznaczyć średnią wartość masy elementu mierzonego oraz jej niepewność.
3. Obliczyć gęstość elementu mierzonego:

$$\rho = \frac{m}{V}$$

gdzie: m – masa mierzonego elementu
                       V – objętość mierzonego elementu

4. Wyznaczyć niepewności $\Delta\rho$ (np. metodą różniczki zupełnej).

VI. Proponowane tabele pomiarowe

m	Δm	V_1	ΔV_1	...	...	V_n	ΔV_n	ΣV	$\Sigma \Delta V$	$\bar{V}$	$\Delta \bar{V}$	ρ	$\Delta \rho$
[kg]	[kg]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	$\left[\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \right]$	$\left[\frac{\text{kg}}{\text{m}^3} \right]$

$V_1 ; \dots ; V_n$ - objętości cząstkowe przy złożonych elementach.

	a	Δa	b	Δb	lub r	lub Δr	h	Δh	V	ΔV
	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$	$\text{m} \cdot 10^{-3}$
V_1										
...										
V_n										

ĆWICZENIE NR 100 B

PODSTAWOWE POMIARY ELEKTRYCZNE

I. Zestaw przyrządów:

1. Zestaw z opornikami i żarówką wraz z gniazdami montażowymi
2. Zasilacz stabilizowany
3. 2 mierniki uniwersalne
4. Przewody elektryczne

II. Cel ćwiczenia:

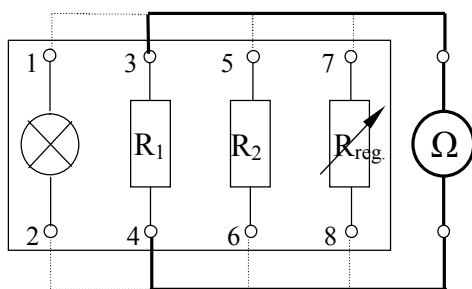
Zapoznanie się z podstawowymi pomiarami elektrycznymi na przykładzie:

- a) pomiaru wartości oporu oporników pojedynczych, połączonych szeregowo i połączonych równolegle, oporu regulowanego i oporu włókna żarówki
- b) wyznaczenia zależności $i = f(U)$ dla oporników i dla żarówki.

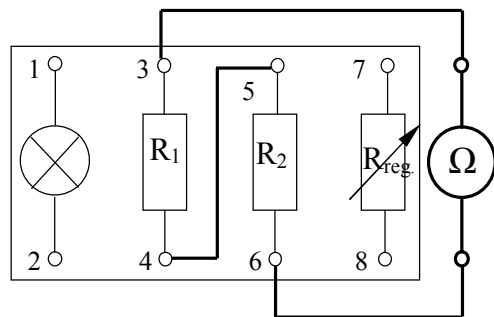
III. Pomiary

Propozycje zadań do wykonania – wg prowadzącego zajęcia:

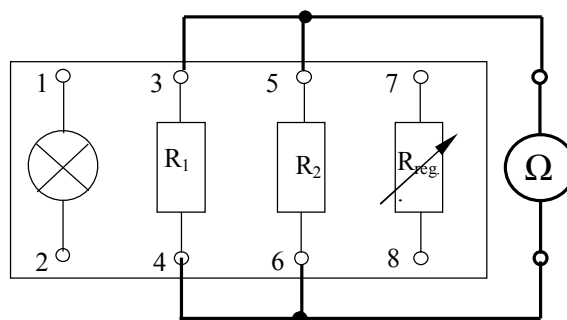
1. Ustawić miernik uniwersalny na pomiar oporu i zmierzyć wartości oporu:
  - a) oporników pojedynczych R_1 , R_2 , $R_{reg.}$ i włókna żarówki R_z – rys. 1
  - b) oporników R_1 i R_2 połączonych szeregowo – rys. 2
  - c) oporników R_1 i R_2 połączonych równolegle – rys. 3

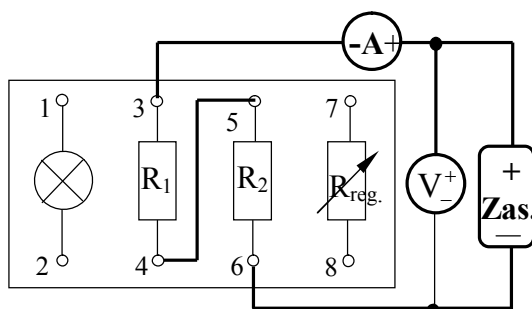
Rys. 1

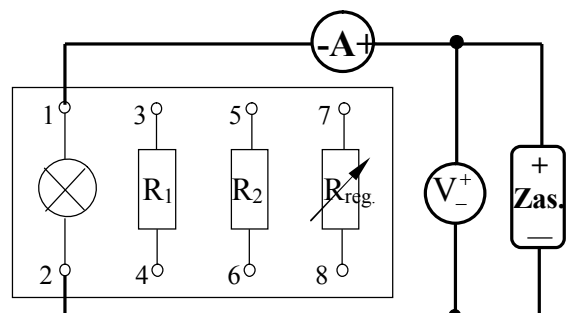
Rys. 2

Rys. 3

Rys. 4

Rys. 5

2. Zmontować układ pomiarowy – wg rys. 4 – zawierający połączone szeregowo oporniki R_1 i R_2 , zasilacz stabilizowany i 2 mierniki uniwersalne ustawione na pomiar wartości stałych natężenia i napięcia
  - a) Zmieniać napięcie podawane z zasilacza na układ oporników i dla każdej wartości napięcia U_i odczytywać wartość prądu i_i
3. Zmontować układ pomiarowy wg rys. 5- układ z żarówką.
  - a) Zmieniać napięcie podawane z zasilacza na żarówkę i dla każdej wartości napięcia U_i odczytywać wartość prądu i_i .

IV. Opracowanie wyników.

Uwaga do wszystkich pomiarów:

Informacje o niepewnościach pomiaru wartości oporów, natężeń i napięć odczytywanych bezpośrednio z mierników są dostępne w laboratorium.

1. Obliczyć wartość oporu oporników R_1 i R_2 połączonych:
  - a) szeregowo $R_s = R_1 + R_2$
  - b) równolegle $R_r = R_1 \cdot R_2 / (R_1 + R_2)$
 i porównać z wartościami zmierzonymi bezpośrednio.
 Niepewność $\Delta R_s = \Delta R_1 + \Delta R_2$
 Niepewność $\Delta R_r = (R_2)^2 \cdot \Delta R_1 / (R_1 + R_2)^2 + (R_1)^2 \cdot \Delta R_2 / (R_1 + R_2)^2$
2. Narysować wykres zależności $i = f(U)$ dla połączonych szeregowo oporników R_1 i R_2 (wartości napięcia zaznaczamy na osi x , wartości natężenia na osi y - pamiętać o jednostkach). Zaobserwować czy jest to zależność liniowa. Z nachylenia a prostej obliczyć wartość sumy oporu oporników R_1 i R_2 – połączonych szeregowo. W tym celu wybieramy dwa punkty leżące na narysowanej prostej (nie są to punkty pomiarowe), na osiach U i i odczytujemy ich współrzędne (U_1, i_1) i (U_2, i_2) . Wartość nachylenia $a = (i_2 - i_1) / (U_2 - U_1)$, szukana wartość $R_1 + R_2 = 1/a$. Nachylenie a można również wyznaczyć metodą regresji liniowej. Niepewność $\Delta a = |\Delta i_2| / |U_2 - U_1| + |\Delta i_1| / |U_2 - U_1| + \{[(i_2 - i_1) / (U_2 - U_1)]^2\} |\Delta U_2| + \{[(i_2 - i_1) / (U_2 - U_1)]^2\} |\Delta U_1|$. Niepewność względna $\Delta(R_1 + R_2) / (R_1 + R_2) = \Delta a / a$
3. Narysować wykres zależności $i = f(U)$ dla żarówki. Zinterpretować otrzymany wykres. Czy jest to zależność liniowa?

V. Proponowane tabele pomiarowe:

Tabela 1

Wielkość	R_1	ΔR_1	R_2	ΔR_2	R_z	ΔR_z	$R_{reg.}$	$\Delta R_{reg.}$	R_s	ΔR_s	R_r	ΔR_r
Jednostka	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω
Ukł.pom. wg rys.	1								2		3	
W. zmierzone												
W.obliczone												

Tabela 2

Mierzony opór	Układ pomiarowy wg rys.	U_i	ΔU_i	i_i	Δi_i	a	Δa	R_s	ΔR_s
		V	V	A	A	A/V	A/V	$\Omega = V/A$	Ω
R_s	4								
		...	...	...	...				
R_z	5								
		...	...	...	...				